

IRODALOM.

Petőfis „Wolken“. Von Prof. Abel von Barabás. Különlenyomat az „Ungarische Rundschau“-ból.

Petőfinek ez a lírai ciklusa 66 költeményből áll. 1846-ban Emich Gusztáv adta ki először. Később felvették Petőfi összes költeményeinek kiadásába, de cím nélkül s a közönség emlékezetéből eltűnt a Felhők tudata. Az irodalomtörténet sem fordított rá figyelmet, míg Meltzl Hugó 1882-ben németre s Cassone 1891-ben olaszra nem fordította. E lírai költemények filozófiai becsét Németországban fedezték fel s azóta Petőfi a filozófiai költészetben is jelentékeny helyet foglal el. A Felhők fenséges világnézetet nyújt a bölcsőtől a koporsóig s miként Goethe a Faustban, Petőfi is érinti az élet legfontosabb kérdéseit. Sokan Schopenhauer hatását keresték e költeményekben, de tudjuk Petőfiről, hogy nem ismerte a nagy német pessimistát. Nietzsche azonban nagy hatással voltak a Felhők s egy költeményt meg is zenésített. A szorgalmas szerzőnek ez a tanulmánya az első kísérlet arra, hogy a Felhők eszmemenetét összefüggésében előadja. Elismerés illeti azért, hogy irodalmunk jeleseit külföldi lapokban és folyóiratokban ismerteti s most a magyar tud. akadémia kiadásában megjelenő szemlében Petőfinek ezt a lírai filozófiai gondolat-töredékét oly nagy szeretettel interpretálja.

Ütő Lajos, „Az Úr így akarta“. Regény. Küküllődombó. 1914. A nazarénus hitet vallók vallási eszmekörében mozog Egy néhány valószínűtlen alak még valószínűtlenebb szerelmi története. Az alkoholizmus hatása egy megrázónak gondolt, de csak kételkedést szülő eset szemléletes rajzában. Stílusa elég jó, gördülékeny. De az írónak még nagyon sokat kell tanulnia, látnia, tapasztalnia, míg irodalmi mértékkel mérve elfogadhatót tud produkálni. Sok jel mutat arra, hogy idővel magasabb igényeknek is meg fog felelni.

A Teológiai Szaklap a folyó évvel új szerkesztőt kapott dr. Szelényi Ödön pozsonyi teol. akad. tanár személyében. Az új szerkesztő kiváló egyénisége, tudományos képzettsége biztosíték arra, hogy ez a folyóirat feladatát a jövőben még kiválóbb eredménnyel fogja munkálni. Az új szerkesztő beköszöntője minden elismerésre méltó. Vezető gondolata a tudományos vizsgálat szabadságának feltétlen tisztelete. E gondolatából következik, hogy hivatását nem készen kapott tételek igazolásában látja, hanem a kritikát mind a tan, mind a gyakorlati munkásság mezején szabadon érvényesíteni törekszik. Nem tagadjuk, nekünk különösen rokonszenves ez a program, valamint az a sajátos feladatul kitűzött törekvés is, hogy kiváló figyelmet igyekeznek fordítani a magyar teológiai irodalomra, annak történetére és a fejlődés különböző irányaira. Ha e kutatást nem az egymást ítéles, hanem az egymást megértés békés szelleme fogja irányítani, akkor hisszük, hogy Isten áldása lesz a szerkesztő nemes törekvésén. Sikert kívánunk az új szerkesztőnek eszményi programja megvalósításában.

KÜLÖNFÉLEK.

Dávid Ferencz és Heltai Gáspár plébániájának könyvtára jóformán ismeretlenül lappang Kolozsvárt, a róm. kath. Szent-Mihály-templom egy boltozatos szobácskájában. Szakember le nem irta, fel nem dolgozta, sőt alig is látta. Az orgona-karzatról egy kis csúcsíves ajtó nyílik abba a szobácskába, melyet a templom nyugati homlokzatának délre eső szélső ablaka világít meg. Itt van a két szekrényben a kolozsmonostori káptalannak az Országos Levéltárba fel nem szállított egyházi vonatkozású levéltára, s a kolozsvári róm. kath. plébánia könyvtára. A levéltár szép rendben van. Beke Antal már évtizedekkel ezelőtt regestáit is kiadta. A könyvtárról sajnos nem lehet ugyanezt elmondani. Több száz kötete egy nagy üveges szekrényben áll s midőn e sorok írója évekkal ezelőtt láthatta, nagyon látszott rajta a használatlanság és gondozatlanság. A por vastagon belepett minden darabot s a legszebb Mohács előtti fatáblás, brokátos bőr, rézsarokpántos és könyvköldökös ösnyomtatványok és néhány kézirat kötésében tömérdek kárt tett a szű. Néhány — nálunk igen ritka — lánczos könyv hasonló szomorú állapotban volt. A könyvtár anyagának különben csak kisebb része való a reformáció előtti időből, míg tulnyomó része a XVII. sz. végétől datálódik. A reformáció előtti darabok száma mintegy 50—90 darabra mehet. Közülök egyik-másik tábláján, vagy tiszta lapjain feldolgozatlan bejegyzések rejlenek, melyekből 1—2 nyelvemlék számba vehető. A becses könyvtárnak a reformáció korát megelőző része kétségtelenül a *régi középkori kolozsvári plébániai-könyvtár maradványa*, mely a reformáció folyamán az unitáriusok kezére került s ott is volt a templom 1716-i visszafoglalásáig. Ekkor a reformációt megelőző darabokat, mint a régi róm. kath. plébánia tulajdonait, a kolozsvári unitárius egyháztól vissza vették az újraéledt, illetve újonan szervezett róm. kath. plébánia számára.

Ma ennek a könyvtárnak az a különös becse, hogy egész Erdélyben a legnagyobb együtt maradt középkori plébánia-könyvtár. Hozzá kell tennünk, hogy magyar kézen egyetlen is. Igazában reformáció előtti részének teljesen múzeumban lenne a helye, ahol művelődésünk történetének egyik legszebb emléke volna s a további pusztulástól a szakszerű kezelés megóvná. Úgy tudjuk, hogy ezelőtt néhány érvel dr. *Hirschler* József apátplébános, pápai praelatus a könyvtárnak az Erdélyi Nemzeti Múzeum könyvtárába a tulajdonjog fentartásával letétbe helyezésére meg is tette a kezdeményezést. Rendkívül sajnálatos lenne, ha ezt az okos és szép tervet valami kicsinyesség, vagy az ügyhöz nem méltó féltékenykedés végleg meggátolhatná, mert így a könyvtár mai elhelyezésében és gondozatlanságában csak véka alá rejtett fény, vagy holt kincs marad, s bármily végtelen kár, de éppen legbecesebb kötései a biztos pusztulás elébe néznek. (kl)